

Archivní síť v České republice a v zahraničí

Badatel v oboru filmová věda rozlišuje dva základní typy archivů:

- 1/ **specializované filmové archivy** – které spravují sbírky filmových materiálů.
- 2/ **ostatní archivy** – spravují materiály převážně listinné povahy.

Uvedené dělení je ovšem pouze pracovní. V praxi většina filmových archivů, Národní filmový archiv nevyjímaje, disponuje také vlastními sbírkami a fondy archivních materiálů listinné a věcné povahy. Také řada ostatních nefilmových archivů má ve svých sbírkách filmové materiály, např. v rámci převzatých podnikových filmových produkcí apod.

Kromě institucí archivních, existují také **další instituce a fyzické osoby**, které nejsou primárně archivy, avšak mají sbírky archivní povahy. Jedná se například o muzea, galerie školy, výzkumná pracoviště, ministerstva, soukromé sběratele, v neposlední řadě také o existující průmyslové podniky a další právnické osoby, které disponují materiály relevantními pro výzkum na poli filmové vědy v rámci svých vlastních archivů.

Archivní materiál, s nímž se filmový vědec setkává, dělíme pracovní na:

- 1/ archivní materiál listinné povahy
- 2/ archivní materiál věcné povahy
- 3/ filmový a další audiovizuální archivní materiál

Mezi **archivní materiály listinné povahy** patří např. filmové scénáře, rukopisy a koncepty knih a článků, deníky, obchodní a privátní korespondence, účetní a úřední doklady, smlouvy, cenzurní spisy, patentní návrhy, architektonické plány, propagační materiály, zápisy různých jednání, žádosti o podporu filmů a někdy také dobové fotografie apod.

Mezi **archivní materiály věcné povahy** řadíme kupř. originály obrazů a filmových plakátů, filmové ceny, filmové kostýmy, kulisy, originály loutek, razítka apod.

K **filmovým a dalším audiovizuálním materiálům** řadíme kopie, originály a zabezpečovací kopie či originály filmových děl, trailerů, kamerových zkušek či nepoužitých klapek, hrubého nesestříhaného materiálu, záznamu zvuku a obrazu apod. na veškerých v minulosti či současnosti využívaných filmových materiálech a formátech. V oblasti audiovize řadíme do této skupiny veškeré audio- a audiovizuální záznamy na veškerých dřívě či v současnosti využívaných nosičích (pro ilustraci jmenujme palcové magnetické pásy, kazety U-matic, Betacam SP, digitální beta, S-VHS, VHS, DVD, CD, HDD apod.)

Mezi tuto skupinu materiálů můžeme dále řadit sbírky fotografických negativů či archivních fotografií.

Archivní materiály se v jednotlivých archívech řadí do **fondů** (jeden původce pramenů) nebo **sbírek** (více původců, obdobný charakter materiálů). Archivní materiály mohou být buď již **archivně zpracovány** nebo ještě nikoliv. V případě zpracovaného fondu badatel pracuje většinou s archivní pomůckou - inventářem fondu, tj. jakýmsi obsahem, který jej navede na stopu hledané informace. V některých případech (Archiv ministerstva vnitra,

částečně Národní filmový archiv aj.) není archivní pomůcka veřejná a badatel se se svou žádostí obrací přímo na pracovníky archivu.

V případě, že archivní fond či sbírka nejsou archivně zpracovány, nejsou též většinou přístupny veřejnosti. Záležitost nedostatečného zpracování archivních materiálů listinné povahy v oblasti filmové vědy je velkou bolestí a brzdou dalšího rozvoje především filmově-historické práce. V situaci, kdy si vybíráme téma pro výzkum, je bezpodmínečně nutné zároveň **zjistit dosažitelnost archivních materiálů**.

Způsob tvorby odkazu na primární archivní pramen nalezneme v oddílu **Pravidla bibliografické citace pro katedru filmových studií**

Archivní síť v České republice

Zastřešující institucí, která vykonává dohled nad archivnictvím v České republice je **odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra ČR** (<http://www.mvcr.cz/archivnictvi/uvodem.html>). Na webových stránkách tohoto odboru nalezneme databázi **Archivní fondy a sbírky v České republice** (<http://www.mvcr.cz/archivnictvi/index.html>). Tato databáze je dobrým pramenem pro základní orientaci v tom, která archivní instituce spravuje které archiválie, související s výzkumem v oblasti filmové vědy. Na stránkách odboru se také dočteme základní informace o pravidlech využívání archivních fondů a sbírek.

Struktura veřejných archivů v České republice je následující:

1/ **Národní archiv** (<http://www.nacr.cz/>) – je ústředním archivem státu, obsahuje fondy státní správy (ministerstva, ústřední orgány), samosprávy, církevních institucí, ale také vybrané fondy nestátní provenience (organizací s mezinárodním prvkem, neziskových nestátních organizací, odborových organizací, organizací zaměstnavatelů a profesních komor, organizací zahraničních Čechů, významných osobností).

2/ **Státní oblastní archivy** – existují v Praze, Třeboni, Plzni, Litoměřicích, Zámrsku, Brně (Moravský zemský archiv) a v Opavě (Zemský archiv).

3/ **Státní okresní archivy** - jsou vnitřními organizačními jednotkami státních oblastních archivů.

4/ **Specializované archivy** Archiv Kanceláře prezidenta republiky, Archiv Pražského hradu, Archiv Poslanecké sněmovny, Archiv Senátu, Archiv Ministerstva zahraničních věcí, Vojenský historický archiv, **Archiv Českého rozhlasu**, **Archiv České televize**, Archiv Akademie věd ČR, Archiv Univerzity Karlovy, Archiv Masarykovy univerzity v Brně, Archiv ČVUT v Praze, Archiv Národního muzea, Literární archiv Památníku národního písemnictví, Archiv Národní galerie, Archiv Národní knihovny, Archiv Národního technického muzea, **Národní filmový archiv** (www.nfa.cz), Ústřední archiv zeměměřictví a katastru, Archiv Ministerstva vnitra, Archiv DIAMO, Archiv České národní banky, Archiv Univerzity Hradec Králové.

5/ **Archivy soukromé** - Všeodborový archiv, Archiv Židovského muzea, Archiv České strany sociálně demokratické.

Nutno dodat, že řada dalších institucí vykazuje znaky soukromého archivu, avšak protože nemá akreditaci odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra, nejsou v tomto výčtu postiženy. Z institucí relevantních pro obor filmové vědy jmenujme např.:

- 1/ Privatizované podniky bývalého státního Československého filmu (Barrandov Studio, KF a.s., Bonton, Ateliéry Bonton Zlín aj.)
- 2/ Archivy jednotlivých subjektů, působících v oblasti filmového průmyslu: produkční společnosti, distribuční firmy, kina, ale také festivaly a přehlídky apod.
- 3/ V jednotlivých případech pak také muzea, galerie, divadla, školy, výzkumná pracoviště, ministerstva, soukromé sběratele, v neposlední řadě také o existující průmyslové podniky a další právnické osoby.
- 4/ Soukromí sběratelé.

Zcela zásadní roli v případě oboru filmové vědy hraje specializovaný **Národní filmový archiv** (dále jen NFA) Tato instituce spravuje **sbírky filmových a dalších audiovizuálních materiálů** (českých a zahraničních, hraných, nehraných a animovaných). Archiv patří co do bohatství filmových materiálů mezi nejvýznamnější na světě. Díky zákonné povinnosti českých tvůrců nabízet archivu svá nově vytvořená díla, se sbírky filmových materiálů dále systematicky rozrůstají. NFA také obhospodařuje práva výrobce zvukově-obrazového záznamu u českých filmů, premiérovanych do 31.12.1964. Tato práva zajišťují NFA kromě jiných zdrojů financování jeho aktivit. Kromě filmových materiálů, disponuje NFA také **archivními materiály listinné a věcné povahy**, především fondy filmových institucí (např. Lucernafilm, Českomoravské filmové ústředí, Ústřední ředitelství Československého filmu aj.), pozůstalostí (např. Martin Frič, bratři Deglové, Jindřich Brichta aj.), sbírkami fotografií k filmům, filmových plakátů a dalších reklamních materiálů, filmových cen apod.

Více informací o činnosti NFA naleznete na jeho webových stránkách <http://www.nfa.cz>.

Seznamy zkratk pro obor filmové vědy nejdůležitějších archivních institucí:

- AMP Archiv hlavního města Prahy
- AMV Archiv bezpečnostních složek Ministerstva vnitra (dříve pouze Archiv ministerstva vnitra)
- NA Národní archiv (dříve SUA – Státní ústřední archiv)
- NFA Národní filmový archiv
- SOA Státní oblastní archiv
- SUA Státní ústřední archiv. Pozor, dnes má instituce nový název NA – Národní archiv
- VHA Vojenský historický archiv

Archivní síť v zahraničí

Seznam nejvýznamnějších zahraničních archivních institucí, působících na poli filmové vědy, naleznete v kapitole **Instituce filmové vědy doma a ve světě – Internetový rozcestník**.

Způsob tvorby odkazu na primární archivní pramen provádíme analogicky českému modelu.

Knihovní síť v České republice a zahraničí

Nejdůležitější knihovny pro studenta katedry filmových studií jsou v Praze následující:

1/ Specializované oborové knihovny:

- a/ knihovna Národního filmového archivu
- b/ knihovna katedry filmových studií FF UK
- c/ knihovna FAMU
- d/ divadelní a filmové oddělení Městské knihovny

2/ Ostatní knihovny

- a/ Národní knihovna
- b/ Městská knihovna
- c/ knihovny dalších akademických pracovišť UK
- d/ knihovny příbuzných institucí – Divadelní ústav, UMPRUM muzeum aj.

V kontextu České republiky upozorníme ještě na knihovnu Masarykovy univerzity v Brně (Ústav filmu a audiovizuální kultury) a Univerzity Palackého v Olomouci (katedra divadelních, filmových a mediálních studií).

Nejbližších zahraničních specializovaných filmových knihoven jmenujme knihovnu Slovenského filmového ústavu v Bratislavě, knihovnu Stiftung deutscher Kinemathek v Berlíně nebo knihovna Filmarchivu Austria ve Vídni nebo Österreichisches Filmmuseum ve stejném městě.

Řadu podstatných informací získáme také na **on-line katalozích knihoven**. Pro vyhledání literatury filmové vědy jsou relevantní např. katalogy NFA (<http://www.nfa.cz:8080/aRL/main.php?&language=czech>), Národní knihovny (http://sigma.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-a&local_base=nkc), Divadelního ústavu (http://www.divadelni-ustav.cz/kpsys_knihovna.asp) nebo Městské knihovny (<http://www.mlp.cz/cgi/ebaweb/menu/search>). Velmi významný je internetový rozcestník **Jednotná informační brána – JIB**, který spojuje zdroje řady knihoven, včetně UK, Masarykovy univerzity a specializovaných knihoven vč. NFA. Kromě toho umožňuje řešerši v zahraničních knihovnách. Rozcestník naleznete na **www.jib.cz**.

Ze zahraničních on-line katalogů jmenujme např. Knihovnu kongresu USA (<http://www.loc.gov/index.html>), nebo jednotný katalog německých periodik ZDB

(<http://dispatch.opac.d-nb.de/>), či katalog německé Státní knihovny v Berlíně (<http://stabikat.de/>).

Způsob tvorby bibliografického záznamu tištěného pramene nalezneme v oddílu **Pravidla bibliografické citace pro katedru filmových studií**

ⁱ Převzato z webových stránek odbor archivní správy a spisové služby MV ČR - <http://www.mvcr.cz/archivnictvi/uvodem.html> (cit. 20.12.2006).